

Wymagania edukacyjne z przyrody dla klasy 4

Cele ogólne:

1. Opanowanie podstawowego słownictwa przyrodniczego (biologicznego, geograficznego, z elementami słownictwa fizycznego i chemicznego).
2. Poznanie różnych sposobów prowadzenia obserwacji i orientacji w terenie.
3. Poznanie planów i map jako źródeł informacji geograficznych.
4. Poznanie układów budujących organizm człowieka (kostny, oddechowy, pokarmowy, krwionośny, rozrodczy, nerwowy).
5. Poznanie przyrodniczych i antropogenicznych składników środowiska, rozumienie prostych zależności między tymi składnikami.
6. Poznanie cech i zmian krajobrazu w najbliższej okolicy szkoły.
7. Wykonywanie obserwacji i doświadczeń zgodnie z instrukcją (słowną, tekstową i graficzną), właściwe ich dokumentowanie i prezentowanie wyników.
8. Analizowanie, dokonywanie opisu, porównywanie, klasyfikowanie, korzystanie z różnych źródeł informacji (np. własnych obserwacji, badań, doświadczeń, tekstów, map, tabel, fotografii, filmów, technologii informacyjno-komunikacyjnych).
9. Wykorzystanie zdobytej wiedzy o budowie, higienie własnego organizmu w codziennym życiu.
10. Stosowanie zasad dbałości o własne zdrowie, w tym zapobieganie chorobom.
11. Wskazywanie przystosowań organizmów do środowiska życia i zdobywania pokarmu.
12. Dostrzeganie zależności występujących między poszczególnymi składnikami środowiska przyrodniczego, jak również między składnikami środowiska a działalnością człowieka.
13. Dostrzeganie wielostronnej wartości przyrody w integralnym rozwoju człowieka.

14. Właściwe reagowanie na niebezpieczeństwa zagrażające życiu i zdrowiu.
- 15.. Doskonalenie umiejętności dbałości o własne ciało jak i najbliższe otoczenie.
16. Rozwijanie wrażliwości na wszelkie przejawy życia.
17. Przyjmowanie postaw współodpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego przez:
 - 1) właściwe zachowania w środowisku przyrodniczym,
 - 2) współodpowiedzialność za stan najbliższej okolicy,
 - 3) działania na rzecz środowiska lokalnego,
 - 4) wrażliwość na piękno natury, a także ładu i estetyki zagospodarowania najbliższej okolicy,
 - 5) świadome działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego i ochrony przyrody.

Sposoby i formy oceniania:

- Oceny można otrzymać za: sprawdziany, odpowiedzi, kartkówki, aktywność, doświadczenia, wysokie osiągnięcia w konkursach, projekty, karty pracy.
- Sprawdziany są zapowiadane, z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem i podany jest zakres sprawdzanych umiejętności i wiedzy.
- Kartkówki obejmują materiał ostatnich trzech lekcji i nie są wcześniej zapowiedziane, traktowane są jak odpowiedź z bieżącego materiału obowiązującego ucznia do przygotowania na każdą lekcję.
- Uczeń, który podczas pracy pisemnej korzystał ze źródeł niedozwolonych przez nauczyciela otrzymuje ocenę niedostateczną bez możliwości jej poprawy.
- Uczeń nieobecny na sprawdzianie musi go napisać w terminie uzgodnionym z nauczycielem, jednak nie później niż 2 tygodnie od powrotu do szkoły. Jeżeli nieobecność miała miejsce tylko w dniu sprawdzianu to uczeń pisze sprawdzian na następnej lekcji.

- Każdy sprawdzian lub kartkówkę, napisane na ocenę niesatysfakcjonującą ucznia, uczeń może poprawić. Poprawa jest dobrowolna i odbywa się w ciągu 2 tygodni od dnia podania informacji o ocenach. Do dziennika wpisywana jest ocena ze sprawdzianu, ocena z poprawy (o ile jest wyższa) lub bp – brak poprawy. Sprawdziany diagnozujące i egzaminy zewnętrzne nie podlegają ocenie i poprawie.
- Brak pracy domowej będzie odnotowywany w dzienniku elektronicznym jako bz. Nieodrobione prace domowe będą miały wpływ na ocenę śródroczną i końcoworoczną.
- Aktywność uczniów może być nagrodzona „plusami”. Za pięć zgromadzonych „plusów” uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą, za dziesięć – celującą.
- Ocena śródroczna i roczna jest wystawiana w oparciu o oceny cząstkowe. Ocena ta NIE jest średnią arytmetyczną ocen cząstkowych.
- Ocena przewidywana śródroczna lub roczna może ulec obniżeniu, jeśli uczeń w okresie od jej wystawienia do klasyfikacji nie będzie wypełniał wymagań zawartych w kryteriach ocen z przedmiotu.

Nieprzygotowania:

Uczeń w ciągu semestru może 2 razy zgłosić nieprzygotowanie do zajęć (bez konsekwencji). Każde kolejne nieprzygotowanie skutkuje oceną niedostateczną (tzn. trzecie nieprzygotowanie – ocena 1, czwarte nieprzygotowanie – ocena 1, itd.). Każde z dwóch nieprzygotowań, które można zgłosić, zwalnia z kartkówki i odpowiedzi ustnej (nie zwalnia z zapowiedzianej wcześniej pracy klasowej) i nie ma wpływu na ocenę śródroczną i roczną. Nieprzygotowanie powinno być zgłoszone na początku lekcji, przed ogłoszeniem kartkówki lub zaproszeniem ucznia do odpowiedzi ustnej. Niewykorzystanych w pierwszej części roku szkolnego (semestrze) nieprzygotowań nie można zgłaszać w następnej części roku szkolnego.

Zasady zgłaszania nieprzygotowania ustala nauczyciel z klasą na pierwszej lekcji. Zgłoszenie nieprzygotowania nie dotyczy zapowiedzianych sprawdzianów, długoterminowych projektów i długoterminowych prac domowych.

Aktywność uczniów może być nagrodzona „plusami”. Za pięć zgromadzonych „plusów” uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą, za dziesięć – celującą.

Progi procentowe na poszczególne oceny:

100% - 6 ocena celująca

91% - 99% - 5 bardzo dobra

75% - 90% - 4 dobra

51% - 74% - 3 dostateczna

31% - 50% - 2 dopuszczająca

0% - 30% - 1 niedostateczna

WYMAGANIA EDUKACYJNE. KLASA 4

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
DZIAŁ I. Badam i poznaję przyrodę						
1	Czego dowiem się na lekcjach przyrody?	<ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia, czym się zajmuje przyrodnik ● wymienia podstawowe zasady bezpieczeństwa na lekcjach przyrody ● wymienia dwie z czterech dziedzin nauk przyrodniczych 	<ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia, czym jest przyroda ● wymienia trzy źródła wiedzy przyrodniczej ● rozpoznaje niektóre piktogramy substancji niebezpiecznych na rysunkach lub fotografiach ● wymienia zapisy regulaminu pracowni przyrodniczej 	<ul style="list-style-type: none"> ● wymienia wszystkie dziedziny nauk przyrodniczych ● podaje definicję przyrody ● wymienia wszystkie źródła wiedzy przyrodniczej ● podaje przykłady substancji niebezpiecznych w swoim otoczeniu 	<ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia, czym zajmuje się każda z dziedzin nauk przyrodniczych (biologia, geografia, chemia, fizyka) ● rozpoznaje i wyjaśnia zagrożenia, odczytując piktogramy umieszczone na opakowaniach różnych substancji ● planuje własną pracę w oparciu o zasady bezpieczeństwa obowiązujące w pracowni 	<ul style="list-style-type: none"> ● podaje przykłady znanych przyrodników ● przewiduje skutki użycia substancji niebezpiecznych w niewłaściwy sposób ● proponuje własny regulamin pracowni w oparciu o poznane na lekcji zasady bezpieczeństwa
2	Jak mogę poznawać przyrodę?	<ul style="list-style-type: none"> ● wymienia zmysły człowieka (wzrok, słuch, węch, smak i dotyk) ● wyjaśnia, czym jest obserwacja ● nazywa prawidłowo przyrządy wykorzystywane w poznawaniu przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia zastosowanie zmysłów w poznawaniu przyrody ● podaje przykład obserwacji przyrodniczej opartej na własnym otoczeniu ● wyjaśnia zasadę wykorzystania dowolnego przedmiotu, np. lupy, do dokonywania badań przyrodniczych 	<ul style="list-style-type: none"> ● wymienia narządy zmysłów ● dobiera odpowiedni zestaw przyrządów do planowanego badania lub obserwacji przyrodniczej ● podaje cechy obserwacji przyrodniczej 	<ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia funkcję zmysłów w poznawaniu przyrody ● dowodzi zasadności systematyczności obserwacji przyrodniczych ● uzasadnia potrzebę dokumentowania obserwacji przyrodniczych 	<ul style="list-style-type: none"> ● planuje obserwację pozwalającą na użycie min trzech zmysłów do poznawania wybranego elementu przyrodniczego

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
3	Jak prowadzić doświadczenia?	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie doświadczenie definiuje pojęcie eksperyment wyjaśnia pojęcia: próba kontrolna i próba badawcza 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnice między doświadczeniem a eksperymentem poprawnie formułuje problem badawczy odróżnia próbę kontrolną od próby badawczej 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje odpowiednią kolejność działań podczas planowania doświadczenia stawia bezbłędnie hipotezę 	<ul style="list-style-type: none"> planuje doświadczenie, które ma na celu potwierdzenie lub zaprzeczenie stawianej hipotezie 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie planuje doświadczenie, stawia hipotezę i problem badawczy samodzielnie wykonuje zielnik
		<ul style="list-style-type: none"> wymienia etapy od obserwacji do doświadczenia wyjaśnia zasady bezpiecznej pracy podczas wykonywania doświadczeń 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje zasady bezpiecznej pracy podczas wykonywania doświadczeń 	<ul style="list-style-type: none"> planuje proste doświadczenie, np. sprawdzające rozpuszczalność różnych substancji w wodzie 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje doświadczenia i przewiduje stawianą hipotezę oraz problem badawczy prawidłowo opisuje wykonywane doświadczenia 	
4	Z czego składa się otaczający nas świat?	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie materia wymienia stany skupienia (ciekły, stały i gazowy) nazywa różne stany skupienia wody (lód, ciecz, para wodna) wymienia ciała kruche, sprężyste i plastyczne znane ze swojego otoczenia 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady materii w swoim otoczeniu odróżnia stany skupienia (ciekły, stały i gazowy) definiuje topnienie, parowanie, krzepnięcie i skraplanie wymienia właściwości ciał kruchych, sprężystych i plastycznych 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje stany skupienia, biorąc za podstawę odległości między cząsteczkami na rysunku lub schemacie podaje inne niż w podręczniku przykłady ciał kruchych, sprężystych i plastycznych 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi dowieść, że różne przedmioty, np. szkolna ławka, są materią omawia obieg wody w przyrodzie bada właściwości ciał i określa ich charakter przyporządkowuje nieznanne ciało do ciał plastycznych, sprężystych lub kruchych na podstawie jego właściwości 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje własną listę ciał sprężystych, kruchych i plastycznych, które może spotkać w życiu codziennym
5	Gdzie jest północ?	<ul style="list-style-type: none"> podaje definicję widnokregu wskazuje na ilustracji linię widnokregu 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje w terenie widnokrąg i linię widnokregu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego obserwator jest zawsze w środku widnokregu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, od czego zależy zasięg widnokregu określa położenie obiektów 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady miejsc i sytuacji z życia codziennego, gdzie możemy

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy głównych kierunków świata opisuje przynajmniej jeden sposób na wyznaczenie kierunku północnego przez uważną obserwację obiektów przyrodniczych 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje główne kierunki świata na róży kierunków wymienia przynajmniej jeden sposób na wyznaczenie kierunku północnego przez obserwację Słońca i gwiazd lub obiektów przyrodniczych 	<ul style="list-style-type: none"> posługuje się pełnymi nazwami oraz skrótami głównych kierunków świata przyporządkowuje skróty do nazw głównych kierunków geograficznych wyjaśnia, w jaki sposób wyznaczyć północ za pomocą Gwiazdy Polarnej i własnego cienia 	<ul style="list-style-type: none"> względem siebie, posługując się nazwami głównych kierunków świata podaje nazwy pośrednich kierunków świata podaje przykłady wykorzystania w życiu umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> zaobserwować różną wielkość widnokregu wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się nazwy kierunków pośrednich wymienia wszystkie sposoby wyznaczenia kierunku północnego
6	Jak wyznaczyć północ za pomocą przyrządów?	<ul style="list-style-type: none"> wyznacza na podstawie instrukcji główne kierunki geograficzne za pomocą kompasu 	<ul style="list-style-type: none"> omawia budowę kompasu i gnomonu wskazuje, co może zakłócać pracę kompasu 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie wyznacza kierunki za pomocą kompasu 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie wyznacza kierunki za pomocą gnomonu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym różni się busola od kompasu
		<ul style="list-style-type: none"> konstruuje prosty gnomon, wyjaśnia zasadę jego działania 	<ul style="list-style-type: none"> określa warunki wyznaczania kierunku północnego za pomocą gnomonu 	<ul style="list-style-type: none"> wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą gnomonu, posługując się instrukcją 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia dokładność i łatwość wyznaczania północy za pomocą kompasu i gnomonu 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje zależność między gnomonem a działaniem zegarów słonecznych korzysta z GPS, np. w telefonie, do wskazania własnego położenia
7	Podsumowanie działu	<ul style="list-style-type: none"> wszystkie wymagania z lekcji 1–6 				
DZIAŁ II. Środowisko życia organizmów						
1	Jak dzielimy organizmy?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy pięciu królestw organizmów 	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie „czynności życiowe” 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje czynności życiowe organizmów 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia, do którego królestwa należy organizm 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady organizmów

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		<ul style="list-style-type: none"> wymienia trzy z sześciu czynności życiowych organizmów żywych wyjaśnia, że wszystkie organizmy są zbudowane z komórek wymienia cechy organizmów 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia wszystkie sześć czynności życiowych organizmów 	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie „komórka” 	<ul style="list-style-type: none"> zaprezentowany na zdjęciu lub rysunku odróżnia organizm jednokomórkowy od wielokomórkowego 	<ul style="list-style-type: none"> jednokomórkowych uzasadnia, dlaczego wirusy nie należą do żadnego z królestw organizmów
2	Jak odżywiają się organizmy?	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest samożywność wyjaśnia, czym jest cudzożywność wymienia rodzaje organizmów cudzożywnych (drapieżniki, pasożyty, roślinożercy i wszystkożercy) 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady królestw organizmów samożywnych i cudzożywnych wyjaśnia, co oznacza, że organizm jest pasożytem, drapieżnikiem, roślinożercą lub wszystkożercą wymienia przystosowania drapieżników do odżywiania się 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady organizmów samożywnych i cudzożywnych podaje przykłady organizmów roślinożernych, drapieżników i pasożytów opisuje przystosowania zwierząt do odżywiania się różnymi sposobami 	<ul style="list-style-type: none"> dowodzi, że człowiek jest organizmem cudzożywnym podaje pełne równanie fotosyntezy (zapis słowny) opisuje przebieg fotosyntezy 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje doświadczenie pozwalające udowodnić, że światło jest niezbędne do zachodzenia fotosyntezy
3	Jak wygląda życie w wodzie?	<ul style="list-style-type: none"> opisuje warunki panujące w środowiskach wodnych 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia ożywione elementy środowiska wymienia nieożywione elementy środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak głębokość zbiornika wpływa na ilość światła dostępnego dla organizmów 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje warunki życia w wodzie z warunkami życia na lądzie 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje plakat z opisem wybranego zbiornika wodnego zawierający informacje o jego
		<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy trzech mieszkańców wód słodkich 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy trzech mieszkańców wód słonych (bez ryb) wymienia min trzy gatunki 	<ul style="list-style-type: none"> przyporządkowuje organizm do środowiska wód słodkich lub słonych na podstawie jego wyglądu (na zdjęciu lub 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwę organizmu wodnego na podstawie jego zdjęcia lub rysunku porównuje zbiorniki 	<ul style="list-style-type: none"> pochodzeniu (naturalny lub sztuczny) oraz innych cechach, w tym przykłady zamieszkujących go

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
			<ul style="list-style-type: none"> ryb słodkowodnych wymienia przykłady zbiorników sztucznych 	<ul style="list-style-type: none"> rysunku) wyjaśnia, czym jest opór stawiany przez otoczenie fizyczne 	<ul style="list-style-type: none"> sztuczne i naturalne, podając przykłady z najbliższego otoczenia potrafi przyporządkować zbiornik wodny do zbiorników sztucznych lub naturalnych na podstawie ich zdjęć lub rysunków 	<ul style="list-style-type: none"> organizmów
4	Jak wygląda życie na lądzie?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia trzy z sześciu warunków życia panujących na lądzie podaje łąkę, las, pustynie jako przykłady środowisk lądowych wymienia pięć dowolnych organizmów lądowych 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia wszystkie warunki panujące na lądzie charakteryzuje pustynie piaszczyste i kamieniste wymienia naturalne i sztuczne środowiska lądowe 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak zmieniają się warunki życia w środowisku lądowym w ciągu doby charakteryzuje pustynie lodowe wymienia przykłady organizmów zamieszkujących góry potrafi zaklasyfikować środowisko lądowe jako sztuczne lub naturalne na podstawie jego zdjęcia lub rysunku 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje warunki, które ulegają zmianom w zależności od typu środowiska lądowego (pustynia, las, łąka) opisuje cechy wybranych organizmów, które przystosowały je do życia w górach i na pustyniach porównuje lądowe środowiska sztuczne z naturalnymi 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje prezentację w postaci plakatu, prezentacji multimedialnej lub innej formie pokazującej naturalne i sztuczne środowiska lądowe w najbliższym otoczeniu domu lub szkoły
5	Jak wygląda życie w lesie?	<ul style="list-style-type: none"> nazywa warstwy lasu wymienia wybrane warunki życia w lesie (np. niższe temperatury latem, wysoka wilgotność) rozpoznaje na rysunku lub zdjęciu liście lub gałązki 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia gatunki roślin budujące poszczególne warstwy lasu podaje nazwy wybranych gatunków roślin, zwierząt i grzybów na podstawie ich zdjęć lub rysunków 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jaką rolę pełnią lasy w zatrzymywaniu wody w środowisku określa cechy roślin tworzących runo, podszyt i warstwę koron 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje skład gatunkowy lasów i wskazuje na tej podstawie ich typ (liściaste, iglaste, mieszane) charakteryzuje szczegółowo warstwy lasu wskazuje na rolę lasów 	<ul style="list-style-type: none"> buduje makietę lasu wybranego rodzaju (liściasty, iglasty lub mieszany) obrazującą warstwy lasu

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		pospolitych drzew i podaje ich nazwy			w ochronie bioróżnorodności na Ziemi	
6	Dlaczego lasy są nam potrzebne?	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje pospolite grzyby na podstawie ich rysunków lub zdjęć (łączy podaną nazwę z ilustracją) wymienia trzy nazwy grzybów trujących rozdzieli drzewa iglaste i liściaste wymienia zasady zachowania się w lesie 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje pospolite grzyby na podstawie ich rysunków lub zdjęć wyjaśnia, jaką rolę pełnią lasy w środowisku i gospodarce człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje drzewa na podstawie ich zdjęć lub rysunków opisuje rolę lasów lub drzew w produkcji tlenu dla wszystkich organizmów 	<ul style="list-style-type: none"> podaje zasady bezpieczeństwa przy zbieraniu i spożywaniu grzybów (pomoc osoby dorosłej, spożycie tylko po ugotowaniu) uzasadnia potrzebę ochrony lasów 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje szereg działań, jakie może podjąć każdy uczeń w celu ochrony lasów przed ich wycinaniem (np. oszczędność papieru, recykling)
7	Czym różni się łąka od pola uprawnego?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia warunki życia panujące na łąkach i polach odróżnia łąkę od pola uprawnego na zdjęciu lub rysunku 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jaką rolę pełnią pola uprawne dla człowieka podaje nazwy typowych organizmów łąki i pola uprawnego 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje warunki życia na łąkach i polach z warunkami życia w lesie wskazuje łąkę jako środowisko o większej różnorodności biologicznej niż pole uprawne 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia związek braku drzew na polach i łąkach z wilgotnością tych środowisk 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia gatunki pospolitych zbóż na podstawie zdjęcia lub rysunku
8	Jakie organizmy mieszkają blisko człowieka?	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak człowiek wpływa na środowisko naturalne rozpoznaje (łączy nazwy z ilustracjami) organizmy zamieszkujące otoczenie człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> definiuje środowisko antropogeniczne wskazuje składniki środowiska antropogenicznego w najbliższej okolicy samodzielnie wymienia nazwy organizmów 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje, czym jest udomowienie zwierząt i jakie pozytywne skutki miało ono dla rozwoju cywilizacji wymienia gatunki udomowionych zwierząt 	<ul style="list-style-type: none"> przewiduje skutki dalszej antropopresji porównuje cechy różnych owadów jadowitych proponuje sposoby zachowania się w sytuacji kontaktu z owadami jadowitymi 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje szkic najbliższej okolicy, wskazując elementy antropogeniczne i naturalne swojego otoczenia

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
			zamieszkujących blisko człowieka			
9	Jak organizmy przystosowały się do życia w różnych warunkach?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przystosowania ryb do życia w wodzie wymienia przystosowania zwierząt do życia na lądzie na przykładzie psa domowego 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia skrzela jako organ wymiany gazowej u ryb wyjaśnia, jak organizmy przystosowują się do sezonowych wahań temperatury 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ kształtu ciała na ograniczenie oporu wody porównuje przystosowania do życia w wodzie i na lądzie na przykładzie kaczki i kury (ptactwo domowe) 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia mechanizm działania linii bocznej dowodzi, że kaczka posiada cechy budowy przystosowujące ją do życia w wodzie a kura do życia na lądzie analizuje sposoby poruszania się na lądzie i w wodzie, podając przystosowania zwierząt 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje zdjęcie nieznanego organizmu i ocenia, w jakim środowisku on zamieszkuje na podstawie zewnętrznych cech budowy
10	Podsumowanie działu	<ul style="list-style-type: none"> wszystkie wymagania z lekcji 1–9 				
DZIAŁ III. Obserwujemy pogodę						
1	Co to jest pogoda?	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to jest pogoda określa pogodę na podstawie ilustracji (mroźna, śnieżna, słoneczna, deszczowa) wymienia nazwy składników pogody 	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia „powietrze”, „atmosfera” charakteryzuje poznane składniki pogody opisuje pogodę, którą widzi za oknem 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia poprawność stwierdzenia „pogoda jest zawsze” wyjaśnia, co to jest ciśnienie atmosferyczne rozpoznaje nazwy składników pogody w tekście prognozy pogody 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykład znaczenia atmosfery dla życia na ziemi wyjaśnia związek między ciśnieniem atmosferycznym a powstawaniem wiatru 	<ul style="list-style-type: none"> dowiaduje się, jaki jest skład powietrza charakteryzuje wilgotność powietrza jako składnik pogody
2	Jak się bada pogodę?	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwę przyrządu służącego do pomiaru 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym zajmuje się meteorolog 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak powstają prognozy pogody 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje zapisane podczas obserwacji wyniki pomiaru 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykład kraju, w którym stosuje się skalę

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		temperatury <ul style="list-style-type: none"> ● odczytuje z termometru temperaturę powietrza ● rozróżnia temperaturę dodatnią i ujemną 	<ul style="list-style-type: none"> ● dopasowuje rodzaj termometru do pomiaru temperatury ● prowadzi obserwacje temperatury powietrza ● wymienia nazwy innych przyrządów meteorologicznych 	<ul style="list-style-type: none"> ● podaje zastosowania termometru w różnych sytuacjach życia codziennego ● dopasowuje składnik pogody do przyrządu, którym jest badany ● określa kierunek, z którego wieje wiatr 	temperatury <ul style="list-style-type: none"> ● wskazuje jednostki pomiaru, w jakich mierzy się ciśnienie atmosferyczne, opady, prędkość wiatru 	Farenheita <ul style="list-style-type: none"> ● przelicza stopnie Celsjusza na stopnie Farenheita
3	Czym są opady i osady atmosferyczne?	<ul style="list-style-type: none"> ● podaje, z czego mogą być zbudowane chmury ● rozpoznaje symbole pogody dotyczące zachmurzenia ● podaje przykłady opadów atmosferycznych ● zapisuje parametry pogody obserwowane w ciągu dnia 	<ul style="list-style-type: none"> ● podaje nazwę przemiany stanu skupienia, dzięki której powstają chmury ● dzieli opady na te, które mają stan skupienia stały i ciekły ● rozpoznaje na mapie pogody symbole dotyczące opadów 	<ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia, co to jest mgła ● rozpoznaje i nazywa symbole stosowane na mapach pogody ● podaje przykłady różnych opadów ze względu na ich intensywność ● podaje przykłady osadów atmosferycznych i ich stan skupienia 	<ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia, w jakich warunkach chmury mogą być zbudowane z kryształków lodu ● wyjaśnia, czym się różnią opady od osadów atmosferycznych ● charakteryzuje warunki, w jakich powstają: rosa, szron, szadź i gołoledź ● opisuje prognozę pogody na podstawie mapy pogody ● dokonuje analizy danych zebranych w kalendarzu pogody 	<ul style="list-style-type: none"> ● bada doświadczalnie powstawanie chmury oraz szronu ● odczytuje prognozę pogody dla swojej miejscowości, korzystając z internetowych serwisów pogodowych
4	Jakie zjawiska pogodowe są groźne?	<ul style="list-style-type: none"> ● podaje przykłady groźnych zjawisk pogodowych ● wyjaśnia skrót RCB 	<ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje groźne zjawiska pogodowe przedstawione na ilustracjach ● podaje przykłady sytuacji, w których możemy 	<ul style="list-style-type: none"> ● charakteryzuje poznane groźne zjawiska pogodowe ● wymienia w kolejności kolory tęczy ● podaje przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> ● porządkuje groźne zjawiska pogodowe w zależności od pory roku, w której najczęściej występują ● wyjaśnia powstawanie tęczy 	<ul style="list-style-type: none"> ● projektuje doświadczenie pozwalające zobaczyć kolory tęczy ● wyszukuje informacje na temat obliczenia odległości

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
			<ul style="list-style-type: none"> otrzymać alert RCB wyjaśnia, jakie niebezpieczeństwo jest związane z upałem, burzą, huraganem podaje przykłady innych groźnych zjawisk pogodowych 	<ul style="list-style-type: none"> bezpiecznych zachowań w czasie upału, burzy, huraganu wskazuje, jakie niebezpieczeństwo jest związane z zawieją i zamiecią śnieżną 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje, jakie niebezpieczeństwo związane jest z silną mgłą, trąbą powietrzną i gołoledzią wyjaśnia, czym są orkany 	<ul style="list-style-type: none"> burzy na podstawie czasu między błyskawicą a grzotem
5	Co ma wspólnego pogoda ze Słońcem?	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia wschód, zachód słońca, dzień, noc, doba wskazuje na widnokręgu lub schemacie miejsca wschodu, zachodu słońca w ciągu doby podaje porę dnia, gdy cień jest najkrótszy i najdłuższy w ciągu doby 	<ul style="list-style-type: none"> omawia pozorną wędrówkę słońca nad widnokregiem wyjaśnia, czym jest górowanie słońca i południe słoneczne podaje porę dnia, gdy cień jest najkrótszy i najdłuższy w ciągu roku 	<ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany temperatury powietrza w ciągu dnia wyjaśnia zależność między wysokością słońca a długością cienia w ciągu dnia podaje przykład, jak można wykorzystać kierunek cienia do oznaczenia kierunków świata 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia świt i zmierzch omawia zmiany długości cienia w ciągu dnia wskazuje zależności między wysokością słońca a temperaturą w ciągu dnia 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady z życia codziennego, w których przydaje się wiedza na temat zmian temperatury i długości cienia w ciągu dnia
6	Jak zmienia się pogoda w różnych porach roku?	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy kalendarzowych pór roku i daty ich rozpoczęcia podaje dwa przykłady zmian zachodzących w przyrodzie charakterystycznych dla każdej pory roku podaje nazwy pór roku gdy w Polsce dzień jest najdłuższy i najkrótszy 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega zależność między wysokością słońca a długością cienia w ciągu dnia i w ciągu roku dopasowuje zjawiska pogodowe do pory roku, w której najczęściej występują 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznają porę roku na podstawie daty z kalendarza określa miejsca wschodu i zachodu słońca w różnych porach roku, podając skróty międzynarodowe kierunków świata 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje zmiany w położeniu słońca nad widnokregiem w ciągu roku stosuje określenia: przesilenie, równonoc podaje nazwy termicznych pór roku 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego Australijczycy święta Bożego Narodzenia spędzają na plaży podaje przykłady innych państw, w których pory roku są „odwrotnie” niż na półkuli północnej

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
7	Podsumowanie działu	<ul style="list-style-type: none"> wszystkie wymagania z lekcji 1–6 				
DZIAŁ IV. Ja i moje ciało						
1	Jak jest zbudowane moje ciało?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia kolejne stopnie hierarchicznej budowy swojego ciała (komórka, tkanka, narząd, układ, organizm) 	<ul style="list-style-type: none"> definiuje komórkę i tkankę wymienia 3 z 6 podanych układów narządów 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia wszystkie 6 układów narządów potrafi przyporządkować narząd do jego układu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jakie funkcje pełnią układy narządów w jego ciele odróżnia i nazywa układy umieszczone na rysunku 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje informacje na temat różnic w budowie anatomicznej kobiety i mężczyzny
2	Co się dzieje z moją zjedzoną kanapką?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia składniki pokarmowe (białka, cukry, tłuszcze, sole mineralne, witaminy) wymienia narządy układu pokarmowego wymienia 2 z 4 funkcji układu pokarmowego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jaką funkcję pełnią białka, cukry i tłuszcze wymienia gruczoły trawienne wymienia wszystkie funkcje układu pokarmowego 	<ul style="list-style-type: none"> określa składniki pokarmowe znajdujące się w jego posiłkach wyjaśnia rolę narządów przewodu pokarmowego 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia pojęcie przewodów pokarmowych i układu pokarmowego opisuje proces trawienia, używając pojęcia "enzymy trawienne" 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia ogólną rolę gruczołów: ślinianek, wątroby i trzustki proponuje doświadczenie pozwalające udowodnić działanie śliny
3	Dlaczego oddychamy?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia narządy układu oddechowego omawia funkcję płuc 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy dróg oddechowych wyjaśnia rolę układu oddechowego wskazuje narządy odpowiedzialne za powstawanie głosu 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje na rysunku poszczególne elementy układu oddechowego ilustruje działanie strun głosowych 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje mechanizm wdechu i wydechu wyjaśnia rolę rzęsek pokrywających drogi oddechowe 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje na wykresach skład powietrza wdychanego i wydychanego, wskazując różnice
4	Do czego jest mi potrzebna	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, że układ 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia żyłę od tętnicy na 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje role 	<ul style="list-style-type: none"> dowodzi, że wysiłek fizyczny 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
	krew?	krwionośny budują serce i naczynia krwionośne <ul style="list-style-type: none"> wymienia składniki krwi wymienia 2 z 4 funkcji układu krwionośnego 	podstawie kierunku przepływu krwi (od serca i do serca) <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia funkcje składników krwi (płytek, krwinek białych i czerwonych) wymienia wszystkie funkcje układu krwionośnego 	substancji transportowanych przez krew <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia czym jest tętno/puls mierzy własne tętno/puls 	powoduje przyspieszenie tętna <ul style="list-style-type: none"> wskazuje położenie serca na schemacie/rysunku oraz na własnym ciele 	plakat/lapbook dotyczący budowy krwi i badań laboratoryjnych krwi
5	W jaki sposób się poruszam?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia składniki układu ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie „stawy” 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób mięśnie są połączone ze szkieletem 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje zakres ruchów różnych stawów we własnym ciele 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje tygodniowy jadłospis produktów zdrowych dla kości
		<ul style="list-style-type: none"> wymienia składniki szkieletu (czaszka, klatkę piersiową, kręgosłup, kości kończyn) 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na rysunku elementy układu kostnego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia rolę mięśni w poruszaniu się 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, dlaczego pokarmy zawierające wapń i białko są ważne dla zdrowia kości dowodzi, że sole mineralne nadają kości twardość 	
6	Dlaczego moje ciało się zmienia?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia narządy męskiego i żeńskiego układu rozrodczego wymienia 3 zmiany zachodzące w ciele chłopców i dziewcząt podczas dojrzewania 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na rysunku i nazywa narządy płciowe męskie i żeńskie wymienia wszystkie zmiany zachodzące podczas dojrzewania chłopców i dziewcząt 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia rolę hormonów podczas dojrzewania wyjaśnia, czym jest menstruacja omawia funkcje układu rozrodczego 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje czynności higieniczne, które wpływają na zdrowie układu rozrodczego ocenia wpływ długości snu na swoje zdrowie określa rolę jąder i jajników 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia różnice w budowie układów: żeńskiego i męskiego i wyjaśnia ich znaczenie dla pełnionych funkcji
7	W jaki sposób mój organizm	<ul style="list-style-type: none"> wymienia narządy układu nerwowego (mózgowie, 	<ul style="list-style-type: none"> przyporządkowuje nazwy zmysłów do nazw narządów 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia rolę receptorów w odbieraniu bodźców ze 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje budowę układu nerwowego 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia rolę wzroku, węchu i smaku

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
	odbiera informacje?	rdzeń i nerwy) ● wymienia narządy zmysłów	zmysłów ● wymienia bodźce odbierane przez narządy zmysłów	środowiska ● wyjaśnia działanie narządów zmysłów	● bada współdziałanie zmysłów węchu i smaku	w ostrzeganiu człowieka o zagrożeniach
8	Jak moje ciało broni się przed chorobami?	● wymienia główne czynniki chorobotwórcze (bakterie i wirusy) ● podaje nazwy minimum 5 chorób wywoływanych przez bakterie ● podaje nazwy minimum 5 chorób wywoływanych przez wirusy	● wyjaśnia, czym są czynniki chorobotwórcze ● wymienia 4 drogi zakażenia ● definiuje pojęcia: odporność i profilaktyka	● wskazuje minimum 4 choroby przenoszone drogą oddechową ● omawia przyczyny zatruć ● proponuje działania profilaktyczne chorób zakaźnych	● proponuje czynności, które pozwolą ustrzec się przed chorobami zakaźnymi ● opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych ● wskazuje szczepienie jako jedną z dróg profilaktyki chorób zakaźnych	● przygotowuje plakat dotyczący wybranej choroby zakaźnej zawierający informacje o drodze zakażenia, objawach i leczeniu
9	Jak dbać o zdrowie?	● wymienia 3 z 5 zaproponowanych zasad zdrowego stylu życia ● wskazuje zasady zdrowego odżywiania	● wymienia wszystkie zasady zdrowego stylu życia	● proponuje działania, które przyczynią się realizacji zasad zdrowego stylu życia	● wyjaśnia rolę aktywności fizycznej ● omawia swoją dietę, oceniając ją pod kątem zróżnicowania	● przedstawia plan swojego dnia uwzględniający wszystkie zasady zdrowego stylu życia
		● wlicza minimum 5 owoców i warzyw	● wyjaśnia, jak zasady zdrowego stylu życia wpływają na zdrowie	● charakteryzuje poszczególne zasady higieny i je omawia ● definiuje pojęcie „dieta”	● analizuje skład talerza zdrowego żywienia ● proponuje jadłospis zgodny z zasadami zdrowego żywienia	
10	Dlaczego nałogi są niebezpieczne?	● wymienia alkohol, papierosy, e-papierosy, narkotyki i dopalacze oraz	● definiuje pojęcie „używki” ● wyjaśnia wpływ	● uzasadnia, że fonoholizm jest niebezpieczny dla zdrowia	● proponuje działania, które mogą zmniejszyć ryzyko fonoholizmu	● przygotowuje plakat lub prezentację na temat szkodliwości napojów

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		napoje energetyzujące jako używki <ul style="list-style-type: none"> wymienia skutki fonoholizmu 	wymienionych używek na organizm człowieka <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest uzależnienie 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje negatywne skutki nadużywania alkoholu i innych używek 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia na podstawie formularza pytań stopień uzależnienia od telefonu 	energetyzujących
11	Jak udzielić pierwszej pomocy?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowy skład apteczki wymienia nr 112 jako główny numer alarmowy 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje przeznaczenie przedmiotów będących na wyposażeniu apteczki wyjaśnia, jak zadzwonić na numer alarmowy gdy telefon jest zablokowany 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak udzielić pierwszej pomocy w sytuacji oparzeń, ugryzień, ukąszeń, ran lub spożycia trucizny, np. nieznanego grzyba wybiera sposób udzielenia pomocy adekwatny do opisanego zagrożenia 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynności, które należy podjąć w sytuacji wypadku, np. upadku z dużej wysokości ocenia zasadność użycia rękawic jednorazowych podczas opatrywania ran 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje opatrunek wybranej części ciała, np. przedramienia
12	Podsumowanie działu	<ul style="list-style-type: none"> wszystkie wymagania z lekcji 1–11 				
DZIAŁ V. Krajobraz wokół nas						
1	Czy wszystkie krajobrazy są takie same?	<ul style="list-style-type: none"> podaje definicję krajobrazu dzieli krajobrazy na naturalne i kulturowe podaje przykłady krajobrazów naturalnych i kulturowych 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia, z czego składa się krajobraz rozpoznaje elementy krajobrazu należące do przyrody ożywionej i nieożywionej odróżnia składniki przyrody od wytworów działalności człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje wybrany typ krajobrazu, biorąc pod uwagę widoczne składniki krajobrazu rozpoznaje w terenie i podaje nazwy składników środowiska antropogenicznego najbliższej okolicy 	<ul style="list-style-type: none"> podaje zależności między nieożywionymi a ożywionymi składnikami przyrody porównuje ze sobą krajobrazy naturalne i kulturowe 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykład zależności między składnikami krajobrazu przygotowuje prezentację na temat krajobrazu najbliższej okolicy

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
2	Czy to minerał czy skała?	<ul style="list-style-type: none"> ● podaje definicję skały ● wymienia po jednym przykładzie skał litych, zwięzłych i luźnych ● obserwuje skałę i wymienia jej dwie cechy, np. barwę, twardość 	<ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia, że skały są zbudowane z minerałów ● wymienia kryteria podziału skał ● przyporządkowuje skały do odpowiedniej grupy ● podaje przykłady 2–3 skał występujących w najbliższej okolicy 	<ul style="list-style-type: none"> ● podaje przykłady minerałów ● wyjaśnia, czym różnią się skały magmowe, osadowe i przeobrażone oraz lite, zwięzłe i luźne ● określa, jakich skał jest najwięcej w okolicy szkoły 	<ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia, co to są surowce mineralne i kamienie szlachetne ● wskazuje w Polsce regiony występowania różnych rodzajów skał ● opisuje i rozpoznaje różne rodzaje skał 	<ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia, dlaczego cegła i beton nie należą do skał ● podaje przykłady różnego zastosowania skał ● tworzy i prezentuje klasie własną kolekcję skał
3	Czy każde wzniesienie to góra?	<ul style="list-style-type: none"> ● nazywa trzy główne formy ukształtowania powierzchni ● podaje nazwy naturalnych wypukłych form terenu ● tworzy model pagórka 	<ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje po opisie główne formy ukształtowania powierzchni ● wskazuje na ilustracji formy wypukłe ● nazywa elementy wzniesienia i wskazuje je na ilustracji lub modelu 	<ul style="list-style-type: none"> ● podaje kolory, jakimi na mapie hipsometrycznej są zaznaczone niziny, wyżyny i góry ● wyjaśnia różnicę między pagórkiem, wzgórzem i górą ● dzieli formy wypukłe na naturalne i antropogeniczne 	<ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje główne formy ukształtowania powierzchni występujące w najbliższej okolicy ● podaje przykłady form antropogenicznych ● porównuje ze sobą pagórek i górę, podając dwie cechy wspólne i dwie rocznice 	<ul style="list-style-type: none"> ● odczytuje przykładowe nazwy nizin wyżyn i gór, korzystając z mapy hipsometrycznej Polski ● wyjaśnia, co to jest wysokość względna
4	Czym różnią się formy wypukłe od wklęsłych?	<ul style="list-style-type: none"> ● wymienia nazwy naturalnych wklęsłych form terenu ● rozpoznaje na ilustracji dolinę rzeczną ● wskazuje 2 różnice między formą wypukłą i wklęsłą 	<ul style="list-style-type: none"> ● rozpoznaje na ilustracjach naturalne wklęsłe formy terenu ● tworzy model doliny rzecznej ● rozpoznaje elementy doliny rzecznej ● porównuje formy wklęsłe i wypukłe 	<ul style="list-style-type: none"> ● opisuje wygląd wybranej wklęsłej formy terenu ● odróżnia górską dolinę rzeczną od nizinnej ● podaje przykłady antropogenicznych wklęsłych form terenu i ich znaczenie dla człowieka ● podaje różnice między 	<ul style="list-style-type: none"> ● wskazuje na ilustracji lub modelu doliny rzecznej elementy jej budowy ● podaje przykłady wpływu ukształtowania powierzchni na inne elementy przyrody oraz na działalność człowieka ● rozpoznaje i nazywa wklęsłe 	<ul style="list-style-type: none"> ● dokumentuje występowanie wypukłe i wklęsłe formy terenu najbliższej okolicy np. w formie zdjęć ● wyszukuje w dostępnych źródłach informacji o formach wklęsłych w Polsce, które są cenne krajobrazowo i stanowią

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
				kotliną a doliną	formy terenu w najbliższej okolicy <ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia, w jaki sposób człowiek wykorzystuje formy ukształtowania terenu do własnych potrzeb 	atrakcję turystyczną. Podaje 4–5 przykładów.
5	Jak woda zmienia krajobraz?	<ul style="list-style-type: none"> ● wskazuje, której wody jest na Ziemi więcej – słonej czy słodkiej ● nazywa biegi rzeki ● podaje przykłady form terenu, które powstały przy udziale rzek oraz wód mórz i oceanów 	<ul style="list-style-type: none"> ● określa proporcje między rodzajami wód na Ziemi ● wyjaśnia, co to jest źródło i ujście rzeki ● opisuje wygląd doliny rzecznej w biegu górnym, dolnym i środkowym 	<ul style="list-style-type: none"> ● rozróżnia rodzaje wód płynących ● wyjaśnia, w jaki sposób powstają: wydma, klif, dolina, meandry ● dopasowuje formę terenu do biegu rzeki, w którym możemy ją najczęściej zaobserwować 	<ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia, dlaczego tylko niewielka część zasobów wodnych jest zdatna do picia ● wskazuje na mapie źródło i ujście rzeki Wisły ● korzystając z mapy rozróżnia trzy biegi rzeki Wisły 	<ul style="list-style-type: none"> ● opisuje przykłady wpływu wody na krajobraz
6	Jak człowiek zmienia krajobraz?	<ul style="list-style-type: none"> ● rozróżnia krajobraz miejski, wiejski i przemysłowy ● wyjaśnia pojęcie „degradacja środowiska” ● podaje: nazwę miejscowości, w której mieszka lub w której znajduje się jego szkoła, opisuje jej położenie oraz cechy wyróżniające 	<ul style="list-style-type: none"> ● podaje 3–4 przykłady zmian wywołanych działalnością człowieka w krajobrazie miejskim, wiejskim i przemysłowym ● dokonuje oceny krajobrazu najbliższej okolicy ● proponuje, jakie mogą być źródła nazw różnych miejscowości 	<ul style="list-style-type: none"> ● obserwuje zmiany w krajobrazie najbliższej okolicy wywołane działalnością człowieka, podaje ich przykłady ● wskazuje negatywne i pozytywne zmiany w krajobrazie najbliższej okolicy wywołane działalnością człowieka ● podaje przykłady nazw miejscowości pochodzących od nazwiska ich założyciela, 	<ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia, w jaki sposób krajobraz naturalny zmienia się w antropogeniczny ● podaje przykłady pierwotnych krajobrazów ● podejmuje próbę ustalenia pochodzenia nazwy swojej miejscowości 	<ul style="list-style-type: none"> ● uzasadnia istnienie zależności między składnikami środowiska przyrodniczego a składnikami środowiska antropogenicznego ● opisuje zmiany w krajobrazie, np. na przestrzeni 10, 20, 50 lat (na podstawie rozmowy z rodziną), przygotowuje plakat lub prezentację na ten temat

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
				cech krajobrazu lub zawodu wykonywanego przez mieszkańców		<ul style="list-style-type: none"> ● prezentuje informacje dotyczące pochodzenia nazwy swojej miejscowości
7	Jak chronić przyrodę?	<ul style="list-style-type: none"> ● wymienia formy ochrony przyrody występujące w Polsce ● podaje kilka sposobów, w jakie uczeń klasy 4. może chronić przyrodę i środowisko 	<ul style="list-style-type: none"> ● podaje cechy parku narodowego, krajobrazowego, rezerwatu przyrody, pomnika przyrody ● podaje przykłady gatunków wymarłych ● wyszukuje na mapie parki narodowe, wskazuje ich liczbę i nazwę największego, najmniejszego, najstarszego i najmłodszego parku narodowego 	<ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia różnicę między ochroną przyrody a ochroną środowiska ● wyjaśnia, na czym polega ochrona gatunkowa ● proponuje działania, które pozwalają na co dzień chronić przyrodę i środowisko 	<ul style="list-style-type: none"> ● wskazuje na mapie park narodowy położony najbliżej miejsca zamieszkania ● wymienia miejsca występowania w najbliższej okolicy innych obszarów chronionych, pomników przyrody ● uzasadnia potrzebę ochrony środowiska i przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> ● prezentuje klasie informacje o 2–3 obiektach chronionych najbliższej okolicy ● wyszukuje informacje na temat planowanych nowych miejsc ochrony przyrody w Polsce
8	Podsumowanie działu	<ul style="list-style-type: none"> ● wszystkie wymagania z lekcji 1–7 				
DZIAŁ VI. Korzystamy z mapy						
1	Jak wykonać szkic?	<ul style="list-style-type: none"> ● wyjaśnia, co to jest szkic ● wymienia nazwy przyrządów służących do pomiaru odległości ● podaje, w jakich jednostkach można podać odległości w terenie ● wykonuje prosty szkic 	<ul style="list-style-type: none"> ● wymienia podstawowe elementy szkicu ● mierzy odległość za pomocą taśmy mierniczej 	<ul style="list-style-type: none"> ● wymienia sytuacje z życia codziennego, w których przydaje się umiejętność tworzenia szkicu ● orientuje wykonywany szkic ● mierzy odległości za pomocą kroków, przelicza odległość na centymetry 	<ul style="list-style-type: none"> ● porównuje dokładność pomiarów wykonanych za pomocą taśmy mierniczej i kroków ● rysuje szkic okolicy szkoły zgodnie z instrukcją 	<ul style="list-style-type: none"> ● wykorzystuje inny niż taśma miernicza i kroki sposób na pomiar odległości w terenie ● rysuje szkic z zastosowaniem legendy i zaznaczeniem przybliżonych odległości

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		okolicy				
2	Jak narysować plan?	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia plan przedmiotu jako jego rzut z góry wyjaśnia, do czego służy skala 	<ul style="list-style-type: none"> rysuje mały przedmiot w skali 1:1 wyjaśnia, dlaczego do narysowania planu niektórych przedmiotów należy zastosować skalę podaje rozmiar rzeczywisty przedmiotu, którego wymiary na planie wynoszą 1 cm × 1 cm 	<ul style="list-style-type: none"> rysuje przedmiot w skali innej niż 1:1 przelicza odległości w skali 	<ul style="list-style-type: none"> rysuje plan pokoju o znanych wymiarach z zastosowaniem skali przelicza jednostki (metry na centymetry) 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie rysuje plan np. pokoju, boiska, klasy, dokonując pomiarów i dobierając odpowiednią skalę
3	Czym różni się plan od mapy?	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to jest plan i mapa wymienia cechy każdego planu i mapy 	<ul style="list-style-type: none"> podaje różnicę między planem a mapą porównuje skale ze sobą (mniejsza, większa) 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje szczegółowość map o różnych skalach korzysta z planu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego globus nie jest mapą podaje przykłady map wykonanych w różnej skali wyjaśnia, dlaczego plan zawiera dużo szczegółów 	<ul style="list-style-type: none"> korzysta z atlasu, porównując ze sobą skale i szczegółowość różnych rodzajów map odszukuje na mapie świata siatkę kartograficzną a na globusie siatkę geograficzną
4	Czy mapę można czytać?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia elementy mapy rozpoznaje znaki topograficzne w legendzie mapy 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie poszczególne elementy (tytuł, treść, legendę, skalę) 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje różne zapisy skali, potrafi je prawidłowo odczytać wyjaśnia pojęcie znaki kartograficzne 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, do czego na mapie jest potrzebna legenda 	<ul style="list-style-type: none"> korzysta z map cyfrowych do zaplanowania trasy wycieczki
			<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, w jaki sposób na mapach zaznacza się kierunek północny 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje znaki zamieszczone na różnych mapach 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady znaków punktowych, liniowych i powierzchniowych 	<ul style="list-style-type: none"> odnajduje na mapie położenie różnych obiektów geograficznych

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
			<ul style="list-style-type: none"> odczytuje informacje z mapy, posługując się legendą 		<ul style="list-style-type: none"> wskazuje różnice między mapą cyfrową a tradycyjną 	
5	Jak wykorzystać mapy do planowania wycieczki?	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to znaczy zorientować mapę odczytuje informacje z legendy przydatne podczas planowania wycieczki 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak zorientować mapę za pomocą kompasu wyjaśnia, w jaki sposób obliczyć odległość rzeczywistą, korzystając ze skali liczbowej i podziałki liniowej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak zorientować mapę za pomocą obiektów w okolicy podaje odległość rzeczywistą na podstawie odległości na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> orientuje mapę za pomocą kompasu lub obiektów w terenie korzysta z mapy turystycznej podczas planowania wycieczki po nieznanym terenie 	<ul style="list-style-type: none"> samodzielnie przygotowuje plan wycieczki, korzystając z planu i mapy wielkoskalowej; prezentuje klasie opracowany plan wycieczki
6	Podsumowanie działu	<ul style="list-style-type: none"> wszystkie wymagania z lekcji 1–5 				
DZIAŁ VII. Na wycieczce						
1	Jak zachować bezpieczeństwo na wycieczce?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje wypoczynku wymienia zagrożenia pogodowe (burza, upał) wylicza zasady ruchu drogowego, które dotyczą pieszego 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje przykłady wypoczynku biernego i czynnego wyjaśnia, jak należy zachowywać się w czasie burzy wyjaśnia, jak chronić się przed skutkami upału 	<ul style="list-style-type: none"> określa typ wypoczynku po podanej nazwie, zdjęciu lub rysunku wybiera właściwe ubranie na wycieczkę 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje swój dzień, określając ile czasu poświęca na wypoczynek czynny i bierny uzasadnia potrzebę przestrzegania zasad turysty i analizuje każdą z nich 	<ul style="list-style-type: none"> projektuje plakat zawierający znaki lub piktogramy opisujące zasady zachowania się wobec przyrody w najbliższym otoczeniu szkoły
2	Jak wykorzystać swoją wiedzę w terenie?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyrządy do prowadzenia obserwacji przyrodniczych, które warto 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy przyrządów do prowadzenia obserwacji i pomiarów 	<ul style="list-style-type: none"> proponuje odpowiedni zestaw narzędzi do pracy w terenie, dostosowany do 	<ul style="list-style-type: none"> dowodzi, że pomiędzy wysokością drzewa i długością jego cienia 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje dokumentację fotograficzną napotkanych tropów zwierząt i określa,

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
		zabrać na wycieczkę <ul style="list-style-type: none"> dokonyuje obserwacji zgodnie z instrukcją nauczyciela 	zaprezentowanych przez nauczyciela (mogą być na zdjęciu lub rysunku)	celu obserwacji	istnieje zależność pozwalająca obliczyć wysokość drzewa <ul style="list-style-type: none"> określa wiek drzewa na podstawie jego obwodu zmierzonego na wysokości 130 cm nad ziemią 	które zwierzęta je pozostawiły
3	Co ciekawego można zobaczyć w okolicy szkoły?	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady roślin rosnących w pobliżu szkoły podaje cechy roślin nadających się na żywoptoty wskazuje miejsca w pobliżu szkoły, gdzie możemy zaobserwować elementy przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje znane gatunki roślin rosnących w pobliżu szkoły obserwuje zwierzęta w pobliżu szkoły 	<ul style="list-style-type: none"> korzysta z przewodnika lub aplikacji do rozpoznawania roślin w celu oznaczenia nieznanymi roślinami w okolicy szkoły odróżnia pokrzywę od jasnoty 	<ul style="list-style-type: none"> przewodzi obserwacje przyrody żywej i nieożywionej w pobliżu szkoły wyjaśnia, dlaczego tereny zielone są potrzebne zwierzętom i człowiekowi 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy album przyrodniczy zawierający min. 5 zdjęć i krótkie opisy obserwowanych elementów przyrody żywej i nieożywionej, które znajdują się w pobliżu szkoły
4	Podsumowanie działu	<ul style="list-style-type: none"> wszystkie wymagania z lekcji 1–3 				